

GEOM NEDERLAND 2017

Gender Election Observation Mission

Samenvatting Eindrapportage

Introductie

Naar aanleiding van honderd jaar vrouwelijk stemrecht in Nederland, heeft de stichting Gender Concerns International haar eerste Europese 'Gender Election Observation Mission' (Gender Verkiezings Observatie Missie) (GEOM) gelanceerd om de verkiezingen in Nederland specifiek vanuit een genderperspectief te evalueren. De observatie van de verkiezingen zorgde voor een grondige analyse van het Nederlandse verkiezingsproces en maakte het mogelijk de democratische participatie te evalueren en de demografische uitsluiting te beoordelen. Het hoofddoel van de Nederlandse GEOM was om het Nederlandse verkiezingsproces te onderzoeken op gendergelijkheid en mogelijke discriminatie van vrouwen en minderheden bloot te leggen die gelijke participatie aan en inclusie in het verkiezingsproces zou kunnen verhinderen. De missie wil op die manier een dialoog tot stand brengen over de staat van de gendergelijkheid binnen het Nederlandse politieke systeem door het in kaart brengen van de obstakels die op dit moment echte gendergelijkheid verhinderen.

De bevindingen van de GEOM zijn waardevol, zowel voor relevante overheidsinstanties als voor vrouwenrechten- en andere maatschappelijke organisaties. Met de aanbevelingen die het resultaat zijn van deze missie willen we het beleid de nodige tools aanreiken om de vrouwelijke politieke participatie verder te verbeteren in de periode na de verkiezingen. De aanbevelingen van Nederlandse GEOM zijn gestoeld op de fundamentele mensenrechten, dragen bij aan het verbeteren van gendergelijkheid en bevorderen de integratie van minderheidsgemeenschappen binnen het bestuur. De missie stelt dat deze veranderingen essentieel zijn voor het verzekeren van een duurzaam ontwikkelingstraject naar een inclusieve democratie die gendergelijkheid voorop stelt, zowel in haar verkiezingsproces als in haar democratisch functioneren.

De Nederlandse GEOM werd geleid en opgezet door een professioneel team van vrouwelijke verkiezingsexperts uit heel Europa. Dit zorgde voor een internationale samenwerking van vertegenwoordigers die vanuit een groot aantal perspectieven waardevolle verkiezingsinzichten gaven. Het team bestond uit 18, hoofdzakelijk vrouwelijke, internationale observatoren waaronder vertegenwoordigers van Europese vrouwenrechtenorganisaties, zoals de European Women's Lobby, de Zweedse Kvinna till Kvinna, en het Deense Centrum voor Onderzoek en Informatie over Gender, Gelijkheid en Diversiteit (KVINFO), maar ook academici, experts en jeugd.

Conclusies en Aanbevelingen

Gender Concerns International looft de Nederlandse verkiezingsorganen om hun uitstekende uitvoering van de verkiezingsprocedure. GEOM beoordeelde het verloop van de Tweede Kamerverkiezingen als hoog kwalitatief, waarbij een efficiënt en competent democratisch systeem zichtbaar werd. De verkiezingsopkomst van 81,9 procent werd mogelijk gemaakt door de bekwame en goed getrainde medewerkers van de stembureaus, de hoge bereikbaarheid van de stembureaus op verscheidene locaties, maar ook door een efficiënte volmachtprocedure.

Hoewel de reikwijdte van de observatiemissie tijdens de verkiezingen beperkt was, was het mogelijk voor de GEOM om eventuele zwaktes in de procedures aan te stippen die om nader onderzoek vragen. Om te kunnen onderzoeken of vrouwelijke participatie wordt verhinderd tijdens de verkiezingen, moet de mogelijkheid worden overwogen om kiezersdata onder te verdelen volgens geslacht. Hoewel het moeilijk is om substantiële conclusies te trekken over de manier waarop de verkiezingsprocedures effect hebben op vrouwelijke deelname, illustreerde de

GEOM NEDERLAND 2017

Gender Election Observation Mission

verzamelde informatie de noodzaak voor een diepere analyse van het verkiezingsproces in het geheel. Deze is vooral noodzakelijk wanneer er wordt gekeken naar de grote schommelingen in het aantal vrouwen op hoge posities. Het moet publiekelijk en institutioneel erkend worden dat hoewel de hoeveelheid vrouwen in bestuursfuncties belangrijk is, de kwaliteit van deze deelname ook een belangrijk aspect in toekomstige onderzoeken en observaties moet zijn.

Een aantal specifieke observaties heeft geleid tot de bezorgdheid dat sommige vrouwen, vooral met etnische minderheid achtergronden, geen goed begrip van de verkiezingsprocedures hebben. Allereerst kwamen er verschillende incidenten naar voren waar volmacht stemformulieren verkeerd waren ingevuld en stemmers werden geweigerd totdat het formulier compleet aan de vereisten voldeed. Er is een mogelijkheid dat dit probleem het gevolg is van taalbarrières; dit impliceert dat er mogelijk voldoende vraag is naar het opstellen van een meertalig stembiljet. Er zijn echter meer onderzoek en data nodig om duidelijker inzicht te geven in de belemmeringen voor minderheden tijdens de verkiezingen. Meer specifiek zouden toekomstige onderzoeken zich moeten focussen op de dynamiek en het mogelijk misbruik van 'familiestemmen' en discriminatiepraktijken waarbij de vrouwen het recht wordt geweigerd om op hun voorkeurskandidaat te stemmen.

Hoewel de Kiesraad een duidelijke poging heeft gedaan om de deelname van vrouwen te promoten, zowel op nationaal als op lokaal niveau, zou zij er nog beter voor kunnen zorgen dat in de toekomst nog meer vrouwen - vooral met minderheidsachtergronden- worden aangemoedigd om voorzitter van een stembureau te worden en vooral om méér vrouwen in bestuursfuncties binnen de Kiesraad zelf te hebben. Daarnaast zou de specifieke informatie voor vrouwen nog kunnen worden verhoogd, én als stemgerechtigde én als kandidaat. Dit zal bijdragen aan het bereiken van gendergelijkheid tijdens het verkiezingsproces en in de verkiezingsadministratie.

Met betrekking tot de deelname van vrouwen aan het bestuur is er ondanks een aantal doorbraken een zorgwekkende daling vast te stellen in het aantal vrouwen dat hoge politieke posities bereikt. In sommige gevallen is Nederland achter aan het raken op vorige prestaties en wordt het overschaduwd door zijn Europese bureaus die door het gebruik van speciale procedures en/of campagnes een hoger niveau van gelijkheid hebben bereikt. Vandaag de dag heeft niet één Europees land een absoluut evenwicht bereikt in het parlement, hoewel er een aantal landen niet ver verwijderd zijn van het ECOSOC 2000 doel van 50 procent. Als leider in verandering en inclusiviteit zou Nederland nieuwe maatregelen kunnen overwegen om te verzekeren dat het land voorop loopt en meer evenwicht bereikt in de volgende verkiezingen.

GEOM doet de volgende aanbevelingen aan de stakeholders van de verkiezing, als onderdeel van positieve democratische verbeteringen van het Nederlandse politieke stelsel om gendergelijkheid te bereiken. Deze doelgerichte maatregelen en initiatieven dragen bij aan het verhogen van vrouwelijke participatie en representatie in het politieke veld, vooral als het gaat om gemeentelijke en nationale overheidsprocedures.

Kiesraad

1. Overweeg de introductie van data onderverdeeld volgens gender zoals kiezersopkomst en volmachtgebruik, om zo de transparantie te vergroten en een dieper onderzoek naar genderrollen tijdens de verkiezingen mogelijk te maken. Overleg met leidende nationale vrouwenorganisaties kan hier een waardevol onderdeel van zijn.
2. Versterk pogingen om vrouwelijke participatie te promoten binnen alle niveaus van het verkiezingsproces, inclusief werving binnen de bestuursorganen van de verkiezingen, zowel op lokaal als op nationaal niveau.
3. Start gerichte campagnes die vrouwen empoweren en ondersteunen tijdens het stemproces. Daarnaast kunnen campagnes opgezet worden om potentiële vrouwelijke kandidates voldoende te ondersteunen om tot een kwalitatieve deelname te komen.

GEOM NEDERLAND 2017

Gender Election Observation Mission

4. In gebieden met een hoge vertegenwoordiging van etnische minderheden kan nagegaan worden of het mogelijk is om de informatie te verstrekken in de taal van deze gemeenschappen en dit in samenwerking met lokale organisaties zodat het begrip van verkiezingen en zeker het begrip van volmachten wordt versterkt.
5. Start discussies met politieke partijen over hoe ze vrouwen op hun kieslijsten plaatsen en promoot het ritstelsel op de lijsten wat kan leiden tot een hoger aantal verkozen vrouwelijke kandidaten .
6. Herbekijk de huidige grootte van het stembiljet om het kiesproces toegankelijker, soepeler en milieuvriendelijker te maken.

Politieke Partijen

1. Verzekeren in overeenstemming met Wet Gelijke Behandeling van mannen en vrouwen uit 1980 en de Algemene Wet Gelijke Behandeling uit 1994 de introductie van wettelijke maatregelen om hogere en meer effectieve posities voor vrouwen binnen politieke partijen te garanderen. Dit zou promoties van vrouwen tot de hogere rangen van politieke partijen moeten omvatten, maar ook het verzekeren van wettelijke quota waar elke politieke partij zich aan moet houden. Doelgerichte maatregelen met betrekking tot gender hebben ook de mogelijkheid om zowel gelijkheid als vertegenwoordiging te stimuleren en kan ervoor zorgen dat vrouwen posities krijgen op de kieslijst die hun kansen op verkiezing vergemakkelijken.
2. Partijen worden geadviseerd om steun voor vrouwen uit migrantengemeenschappen te verhogen, vooral die van Afro-Caribische achtergrond en andere kleinere migrantengemeenschappen, en ervoor te zorgen dat zij gepast en voldoende vertegenwoordigd zijn op de kandidatenlijst.
3. In nauwe samenwerking met andere organisaties zoals vrouwenrechtenorganisaties en non-gouvernementele organisaties moeten politieke partijen de politieke participatie van vrouwen en hun betrokkenheid op alle overheidsniveaus aanmoedigen, met specifieke aandacht voor de aankomende gemeenteraadsverkiezingen in 2018.

Overheid

1. Om overeenstemming te bereiken met nationale en internationale verplichtingen, zou de nieuwe regering van Nederland de steun aan vrouwen moeten verhogen en verzekeren dat sociale normen en gebruiken de waardevolle toevoegingen van vrouwen als actoren voor verandering reflecteren.
2. Empowerment van vrouwen, vooral die met een minderheid achtergrond, is essentieel in het stimuleren van participatie en het verhogen van het aantal vrouwelijke kandidaten op elk niveau.
3. Gezien het feit dat de aanstelling van de burgemeester direct gestuurd wordt door de regering, wordt aangeraden om een grotere hoeveelheid bekwame vrouwen tot burgemeester aan te stellen, met name vrouwen met een etnische minderheid achtergrond. Niet alleen leidt dit tot een verbetering van inclusief bestuur en het verder integreren van het doel van gendergelijkheid binnen instituties, maar het helpt ook om gelijke gendernormen en -gebruiken te verstevigen.
4. Volgens "The 2030 Agenda for Sustainable Development" van de Verenigde Naties Resolutie A/RES/70/1 op 25 September 2015 moet, om gendergelijkheid te bereiken, de nieuw verkozen regering vrouwen promoten in het kabinet en op belangrijke ministerposten om de vrouwelijke participatie in cruciale besluitvormingsorganen te verbeteren en echt werk te maken van een gendergevoelige politiek.

GEOM NEDERLAND 2017

Gender Election Observation Mission

Media

1. Organiseer een aantal rondetafel evenementen en workshops om te bespreken hoe de media de portrettering van vrouwelijke kandidaten kunnen verbeteren. Maatregelen om media-inhoud te monitoren kunnen nu tijdig voor de gemeenteraadsverkiezingen geïntroduceerd worden om een meer empowerende voorstelling van vrouwen in het politieke proces te bekomen.
2. Verbeter de gendervoorstelling van vrouwelijke kandidaten en het afbeelden van hun kandidatuur in de media. Ongeschikte berichtgeving kan negatieve implicaties hebben op hun kandidaatsstelling en kan de totale vrouwelijke politieke participatie afremmen. Het is belangrijk om aandacht te vragen voor deze soms subtiele voorstellingen en de behandeling van vrouwen in het politieke proces en de campagnecultuur vast te stellen, zodat drempels kunnen worden geïdentificeerd en holistische oplossingen geformuleerd kunnen worden.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Sabra Bano, directeur van Gender Concerns International en Chief Coordinator van de GEOM in Nederland, 2017: sbano@genderconcerns.org of GEOM@genderconcerns.org,
Tel: + 316 53965784 of + 316 (0)70 4445082